

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 48g/2024

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 213 lit. a) din Codul penal
(*imprevizibilitatea textului „vătămarea gravă a integrității corporale sau a
sănătății”*)

CHIȘINĂU
4 iunie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 4 iunie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății” din articolul 213 lit. a) (*încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale*) din Codul penal, ridicată de dl avocat Denis Terioșchin, în interesele dlui Virgiliu Dancu, în dosarul nr. 1-594/2022, pendinte la Judecătoria Ungheni.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Petru Triboi de la Judecătoria Ungheni, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Ungheni se află cauza penală a dlui Virgiliu Dancu, care este acuzat de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 213 lit. a) (*încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, care a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății*) din Codul penal.

4. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Denis Terioșchin a ridicat, în interesele dlui Virgiliu Dancu, excepția de neconstituționalitate a textului „vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății” din articolul 213 lit. a) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 23 februarie 2024, instanța a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

[...]”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 213 Încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale

„Încălcarea din neglijență de către medic sau de către un alt lucrător medical a regulilor sau metodelor de acordare a asistenței medicale, dacă aceasta a cauzat:

- a) **vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;**
- b) decesul pacientului,

se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.”

8. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 534 din 26 iulie 2023, în vigoare din 3 septembrie 2023:

„[...]”

1. Se aprobă Regulamentul privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății (se anexează).

2. Se abrogă Ordinul ministrului sănătății nr. 199/2003 de apreciere medico-legală a gravității corporale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 170-172, art. 224), cu modificările ulterioare.

[...].”

ÎN DREPT

Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării menționează că prevederile contestate nu corespund exigențelor calității și previzibilității legii penale, deoarece în Codul penal nu este definit înțelesul textului „vătmarea gravă a integrității corporale sau a sănătății”.

10. Astfel, autorul excepției consideră că acest fapt le permite organelor de drept să interpreteze în mod extensiv și defavorabil prevederile criticate în cazul persoanelor acuzate de încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale.

11. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) și 54 alin. (3) din Constituție.

A. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea observă că obiectul sesizării îl reprezintă textul „vătmarea gravă a integrității corporale sau a sănătății” din articolul 213 lit. a) din Codul penal.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care persoana este acuzată de încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate fac incidente normele constituționale invocate.

19. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alineatul (3) (*preeminența dreptului*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 alineatul (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 alineatul (3) (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

20. În privința articolului 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta nu are o aplicare de sine stătătoare, ci numai în coroborare cu un drept fundamental, care trebuie să fie aplicabil (a se vedea DCC nr. 185 din 21 decembrie 2023, § 22).

21. Referitor la pretinsa lipsă de previzibilitate a dispozițiilor contestate, Curtea amintește că prevederile articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 135 din 27 septembrie 2022, § 30; DCC nr. 194 din 21 decembrie 2023, § 21).

22. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Astfel, rolul decizional acordat instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor care persistă cu ocazia interpretării normelor (a se vedea DCC nr. 58 din 22 aprilie 2021, § 21; DCC nr. 78 din 16 iunie 2022, § 25).

23. Totodată, Curtea Europeană a menționat că domeniul de aplicare al noțiunii de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de sfera pe care acesta este conceput să o reglementeze și de numărul și statutul celor cărora le este adresat. Este de așteptat că persoanele care desfășoară o activitate profesională, obișnuite să activeze cu un grad ridicat de prudență atunci când își exercită profesia, trebuie să acorde o atenție deosebită la evaluarea riscurilor pe care le implică o astfel de activitate (a se vedea *Bavčar v. Slovenia*, 7 septembrie 2023, § 147).

24. Curtea observă că determinarea gradului de gravitate și a caracterului vătămărilor integrității corporale se efectuează de către procuror sau de către instanță, în mod obligatoriu, pe calea expertizei judiciare (a se vedea articolul 143 alin. (1) pct. 2) din Codul de procedură penală).

25. Mai mult, Curtea observă că criteriile de apreciere a vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății sunt stabilite în Regulamentul privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 534 din 26 iulie 2023 (a se vedea § 8 *supra*). Anterior Hotărârii menționate criteriile respective erau stabilite într-un Regulament aprobat prin Ordinul ministrului sănătății nr. 199/2003 de apreciere medico-legală a gravității corporale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 170-172, art. 224).

26. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că, la evaluarea de către o instanță a problemelor extrem de complexe referitoare la neglijența medicală, este foarte probabil ca rapoartele medicale ale experților să aibă o importanță crucială, fapt care le acordă un rol deosebit în cadrul procedurii (a se vedea *Bajić v. Croația*, 13 noiembrie 2012, § 95; *Lopes de Sousa Fernandes v. Portugalia* [MC], 19 decembrie 2017, § 217).

27. Așadar, în contextul infracțiunii de neglijență în acordarea asistenței medicale, Curtea reține că la determinarea încălcărilor și consecințelor prejudiciabile, survenite în urma săvârșirii acestei infracțiuni, procurorul sau instanța beneficiază de sprijinul experților în domeniul respectiv.

28. Totodată, Curtea observă că subiectul infracțiunii prevăzute de articolul 213 din Codul penal are o calitate specială, *i.e.* este medic sau un alt lucrător medical.

29. Din această perspectivă, Curtea constată că destinatarii textului de lege criticat desfășoară o activitate pentru care au fost supuși unor forme de pregătire profesională și au la dispoziție suficiente repere, atât în lege, cât și în Regulamentul privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății, care să le ofere posibilitatea elucidării sensului sintagmei de vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății în contextul infracțiunii de neglijență medicală (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 97 din 12 iulie 2022, § 31).

30. În acest context, Curtea reiterează că principiul preeminenței dreptului reclamă ca legile să fie interpretate și aplicate ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, nu în mod izolat și prin ignorarea altor norme relevante (a se vedea DCC nr. 124 din 13 septembrie 2022, § 22).

31. Curtea mai observă că sub aparența unor critici referitoare la imprevizibilitatea prevederilor contestate, autorul excepției ridică, în acest caz, o problemă de aplicare și de interpretare a legii penale, care nu ține de competența Curții Constituționale. Această competență le revine prin definiție instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 97 din 12 iulie 2022, § 32; DCC nr. 89 din 25 iulie 2023, § 25).

32. Din aceste considerente, Curtea constată că textul contestat nu afectează articolul 22 în coroborare cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate în sesizare. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental, Curtea subliniază că nici articolul 54 din Constituție nu este incident.

33. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății” din articolul 213 lit. a) din Codul penal, ridicată de dl avocat Denis Terioșchin, în interesele dlui Virgiliu Dancu, în dosarul nr. 1-594/2022, pendinte la Judecătoria Ungheni.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 4 iunie 2024

DCC nr. 56

Dosarul nr. 48g/2024